

âlemin her parçası hâdistir. Aslında naslarda da Allah'a cihet kavramı nisbet edilmemiştir. Bazı âyet ve hadislerde O'na atfedilen ve ciheti andıran "fevk", "semâ", "istivâ", "ulûv" gibi kelimeler O'nun azamet, yücelik ve üstünlük niteliklerine sahip olduğunu anlatmak için zikredilmiştir. Şu halde Allah, herhangi bir cihette ve dolayısıyla bir mekânda bulunmayan, âlemin içinde veya dışında gösterilmesi mümkün olmayan madde ötesi bir varlıktır.

Kâinata nisbetle Allah'ın üst cihette bulunduğunu savunan Selefiyye âlimlerinin ileri sürdüğü deliller de şöylece özetlenebilir: Âlemin Allah tarafından yaratıldığı ve O'nun zihnin dışında da fiilen mevcut olduğu herkesçe kabul edilen bir husustur. Bu durumda Allah âlemi ya zâtında veya zâtının dışında ayrı olarak yaratmıştır. Zâtında yaratması imkânsızdır, çünkü bu Allah'ın yaratıklara hulûl edip onlarla birleşmesini ve dolayısıyla hâdis olmasını gerektirir. O halde âlemi zâtının dışında yaratmıştır. Ancak O zâtıyla âlemin içinde değil dışında ve üst cihetindedir. Aksi takdirde âlemin ne içinde ne dışında bulunmak gibi aklın ilkelere aykırı bir sonuç doğacaktır. Bununla birlikte Allah'ın üst cihette olması, yaratıkların birbirine nisbetle bir cihette bulunması şeklinde anlaşılmalıdır. Zira O benzeri olmayan bir varlıktır. Zâtıyla âlemin içinde değil ötesinde, yaratılmış hiçbir varlığın bulunmadığı bir yönde olması anlamında üst cihettedir (İbn Teymiyye, II, 321-325, 646-648; Şerhu'l- Akîdeti't- Tahâviyye, s. 254-258). Bu akli deliller yanında çeşitli naslarda da Allah'ın âlemi yarattıktan sonra arşa istivâ ettiği, meleklerin ve ruhun O'na yükseldiği, ölen müminlerin ruhlarının da gök katlarını geçerek O'na ulaştığı, Hz. Peygamber'in Mi'rac gecesinde göklerin üstünde bulunan **sidretü'l-müntehâ***'yı aşarak O'nun huzuruna çıktığı bildirilerek yaratıcının âlemin içinde bulunmadığı ima edilmiş; cihet lafzı kullanılmakla birlikte kâinatın üstünde olduğuna "fevk", "ulûv", "urûc", "suûd" vb. kelimelerle işaret edilmiştir. İnsanlar fitrî olarak Allah'ı âlemin fevkinde düşündükleri için müminler daima kulluklarını bu şuur içinde yerine getirirler. Ayrıca Allah'a cihet nisbet etmeden âhirette müminler tarafından nasıl görüleceğini açıklamak mümkün değildir. Nitekim başta aşıp, tâbiin ve müctehid imamlar olmak üzere erken devir İslâm âlimlerinin

ileri gelenleri bu inancı paylaşmışlar, aksi görüşleri şiddetle tenkit etmişlerdir (Zehebî, s. 102-107, 195; İbn Kayyim, s. 108). Kerrâmiyye, Müşebbihe, Mücessime gibi fırkalar da aralarında bazı görüş farklılıkları bulunmakla birlikte Allah'a cihet nisbet edilmesi gerektiğini savunmuşlar, fakat Selefiyye'den farklı olarak O'nun bir cihette oluşunu yaratıklarıninkine benzetmişlerdir.

İslâm filozoflarından İbn Rüşd, erken devir âlimlerinin Allah'a cihet nisbet ettiklerini, Mu'tezile kelâmcılarının bunu reddetmesinden sonra İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî ve diğer Eş'ariyye mensuplarının da Mu'tezile'ye uyduklarını ifade eder. Esasen ona göre naslar açısından Allah'ın âleme nisbetle üst cihette bulunduğunu söylemek zaruridir; akli yönden bunda bir sakınca bulunmadığı gibi bu inanç insanların çoğunluğunu teşkil eden halk için de elverişlidir. Ancak İbn Rüşd, âlimlerin söz konusu naslar üzerinde yaptıkları tenzih yönündeki yorumları daha değerli bulmuştur (el-Keşf, s. 83-86).

Öyle görünüyor ki kelâm âlimleri, Allah'ı bütün yaratılmışlık niteliklerinden tenzih etmek amacıyla O'na cihet nisbet etmekten titizlikle kaçınmış, bu sebeple de ciheti andıran bazı nasları te'vile mecbur kalmışlardır. Bununla birlikte onlar Allah'ı sadece zihni bir varlık olarak tasavvur etmemiş, O'nun fiilen de mevcut olduğunu kabul etmişlerdir. Cennette müminlerin Allah'ı görmelerini mümkün kılabilecekleri söylemişlerdir. Naslardan hareket etmenin yanında bazı akli deliller de kullanmayı amaçlayan Selefiyye ise bu çetin problemin çözümüne önemli bir katkıda bulunmuş değildir. Çünkü muhtevalarında cihet mânası bulunan nasların te'vile tâbi tutulmadan zâhiri mânada alınması kaçınılmaz bir şekilde teşbihe götürür. Nitekim kelâmcılar Selefiyye'nin konuyla ilgili görüşlerini naklederken onlardan Müşebbihe diye söz etmişlerdir (Fahredden er-Râzî, s. 257). Selefiyye'nin, Allah'a yaratıklarıninkine benzemeyecek şekilde cihet nisbet edilebileceği yolundaki görüşlerine gelince, bu ya kelâmcıların yorumuna benzeyen bir te'vildir veya cihet problemine açıklık getirmeyen bir açıklamadır. Sonuç olarak sadece zihnen değil fiilen de var olduğunda şüphe bulunmayan Allah'ın cihete ve mekâna nisbeti agnostik özelliğini koruyan problemlerden biridir denilebilir.

Allah hakkında cihet ispatı veya nefyi konusuyla ilgili olarak yazılan müstakil eserler de mevcuttur. Fahreddin er-Râzî'nin *Esâsü't-takdîs* (Kahire 1986), Zehebî'nin *el-ʿUlûv li'l-ʿaliyyi'l-ğaffâr* (Medine 1968), İbn Kayyim el-Cevziyye'nin *İctimâʿu'l-cüyûşî'l-İslâmiyye* (Beyrut 1984), Şehâbeddin b. Cehbel el-Halebî'nin *Nefyü'l-cihe reddin ʿalâ İbn Teymiyye* (Sübkî, IX, 35-90) ve Ali b. Muhammed el-Mîlî'nin *es-Süyûfî'l-meşrefiyye li-kaṭʿi aʿnâkî'l-kâʿilîn bi'l-cihe ve'l-cismiyye (İzâhu'l-meknûn*, II, 37) adlı eserleri bunlardan bazılarıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Tehânevî, *Keşşâf*, II, 1278, 1520-1521; Dârimî, *er-Red ʿale'l-Cehmiyye* (nşr. Gösta Vites-tam), Leiden 1960, s. 16; Mâtürîdî, *Kitâbü't-Tevhîd*, s. 68-69, 74-76; Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, *el-Muʿtemed fi uşûli'd-dîn* (nşr. Vedî Zeydân Haddâd), Beyrut 1974, s. 56-57; Pezdevî, *Uşûlû'd-dîn* (nşr. Hans Peter Linss), Kahire 1383/1963, s. 21, 30, 31; Gazzâlî, *el-İktîşâd*, Kahire 1966, s. 24-28; Sâbûnî, *el-Bidâye*, s. 24; İbn Rüşd, *el-Keşf ʿan menâhici'l-edile*, Beyrut 1982, s. 83-86; İbnü'l-Cevzî, *Ahbârü's-sifât*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1561, vr. 10^b-16^b; Fahreddin er-Râzî, *Esâsü't-takdîs fi ʿilmi'l-ke-lâm* (nşr. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ), Kahire 1406/1986, s. 15-41, 68-70, 198-199, 257-258; Âmidî, *el-Mübîn*, s. 98; Beyzâvî, *Tavâliʿu'l-envâr*, İstanbul 1305, s. 326-328; İbn Teymiyye, *Min-hâcû's-sünne* (nşr. M. Reşâd Sâlim), [baskı yeri yok] 1406/1986, II, 321-325, 558, 646-648; Zehebî, *el-ʿUlûv li'l-ʿaliyyi'l-ğaffâr*, Medine 1388/1968, s. 62, 83-84, 101-107, 120, 130, 137, 145, 168, 174, 185, 194-195; İbn Kayyim el-Cevziyye, *İctimâʿu'l-cüyûşî'l-İslâmiyye*, Beyrut 1984, s. 108, 109, 118, 180; Sübkî, *Tabakât*, IX, 35-90; Şerhu'l-ʿAkîdeti't-Tahâviyye, s. 254-265; Teftâzânî, *Şerhu'l-Makâsîd*, II, 49-50; Ubeydullah b. Muhammed es-Semerkandî, *el-ʿAkîdetü'z-zekiyye*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1691, vr. 7^a-8^b; Cürçânî, *Şerhu'l-Mevâkıf*, II, 17-20, 337-339; Ebû'l-Bekâ, *el-Külîyyât*, Kahire 1253, s. 143; Seffârîni, *Levâmiʿu'l-envâr*, Beyrut, ts. (el-Mektebetü'l-İslâmî), I, 207-211; *İzâhu'l-meknûn*, II, 37; Reşid Rîzâ, *Tefsîrû'l-menâr*, III, 207; VII, 337; Cemîl Salîbâ, *el-Muʿcemü'l-felsefî*, Beyrut 1982, I, 419-420.

YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

CİHET

(جِهَت)

Vakıfların çeşitli dinî, sosyal ve kültürel hizmetlerini sürdürebilmeleri için tahsis edilmiş olan görevlere verilen ad.

Osmanlılar'da vakıf müesseselerinde gerekli hizmetlerin yürütülmesi için ilgili vakfiyelerle tahsis edilen cihet (çoğulu cihât), nitelikleri belirlenen görevleri ifade etmekte olup vakıf müessesesi-

nin gelişmesiyle çoğalmış, dinî müesse-
se ve hayır kurumlarının işleyişini sağ-
laması yanında pek çok kimsenin geçim
vasıtası ve ek geliri olmak bakımından
da önemli bir fonksiyonu yerine getir-
miştir. Ancak zamanla vakıfların çoğal-
ması ve kapasite bakımından çok büyü-
mesine paralel olarak cihet türlerinde
ve miktarlarında meydana gelen artış-
lar pek çok suistimali de beraberinde
getirmiş, hiçbir iş yapmaksızın bundan
sadece geçim kaynağı olarak istifade
eden bir zümrenin ortaya çıkmasına im-
kân vermiştir.

Osmanlı resmî kayıtlarında "erbâb-ı ci-
hât" veya "ashâb-ı cihât", bazan aynı an-
lamda "ashâb-ı vezâif, mürtezika-i ev-
kaf" şeklinde de adlandırılan cihet sahip-
leri esas itibarıyla iki kisma ayrılmaktay-
dı. İmâmet, hitâbet, vâizlik, dersiâmlık,
tedrîs, cibâyet, kitâbet gibi ilmî yeterli-

lik isteyenlere "cihât-ı ilmiyye"; kayyim-
lik, türbedarlık, ferrâşlık gibi bedenî çalı-
şmaya bağlı olanlara da "cihât-ı bed-
niyye" adı verilmekteydi. Bu görev sahip-
leri hukukî olarak askerî yani memur
statüsünde sayıldığından kendilerine di-
ğer askerîler gibi birtakım imtiyaz ve
muafiyetler tanınmıştı. Cihetlerin tevci-
hi, verilecek kimselerin tesbiti vakfiye-
deki esaslara göre ya "bi'l-meşrûtiyet"
(şarta bağlı) veya "bilâ-meşrûtiyet" (şart-
sız) olmak üzere iki şekilde gerçekleşir-
di. Diğer taraftan cihet tevcih edilecek-
lerde bulunması gereken ortak özellikler
vakfiyelerde liyakat ve dürüstlük ola-
rak belirlenmiştir.

Cihetlerin idaresinde, Evkâf-ı Hüma-
yun Nezâreti (kuruluşu 1826) öncesi ve
sonrası olmak üzere başlıca iki dönem
görülmektedir. Nezâret öncesinde cihet-
lerin verilmesinde ve muamelelerinde
vakfiyelerdeki şartlardan kaynaklanan
çok çeşitli işlemler olmakta iken nezâret
sonrasında vakıf yönetiminde de mer-
keziyetçi bir anlayışla çıkarılan "Tevcih-i
Cihât Nizamnâmesi" ile daha sıkı bir yö-
netim öngörülmüş ve cihetlerde sayı ve
miktar bakımından büyük ölçüde azal-
ma olmuştur.

Nezâret öncesi dönemde vakfiye şart-
larının uygulanmasından, cihetlerin tev-
cihinden ve kontrolünden büyük ölçüde
kazaskerler ve kadılar sorumlu idi. Fâ-
tîh Kanunnâmesi'nde kazaskerlerin sul-
tan vakıfları dışında arza gerek olmak-
sızın 2 akçeye kadar cihet verebilecek-
leri belirtilmekteydi (Özcan, s. 40). Abdur-
rahman Paşa Kanunnâmesi'nde ise yet-
kileri, "memhûr kese ile gelen cihât be-
ratlarının tuğralarını çektikten sonra ehl-i
cihâtın esâmî defterlerine -sah- çekmek"
şeklinde ifade edilmisti (s. 515). Cihetle-
rin verilmesi ve bir başkasına intikalin-
de kadıların da rolü büyüktü. Genellikle
işlemler vakfın bulunduğu yerin kadısı
aracılığı ile yürütülürdü. Hak sahipleri
bir arzuhal ile mahallî mahkemeye baş-
vururlar, kadı yaptığı araştırmadan son-
ra bir i'lâm veya arz ile durumu devlet
merkezinin bildirdi. Kadılar durumu arz-
etmeden önce müftülerden fetva ist-
erler, mütevellinin görüşünü alırlar, şah-
sın durumunu teftiş ettirirlerdi. Vakıf-
larla ilgili işlemler merkezde Divân-ı Hü-
mâyun Ruûs Kalemi'nin göreviydi. Bu ka-
lemde ve ilgili diğer divan bürolarında
önceki kayıtların incelenmesinden son-
ra herhangi bir karışıklık ve anlaşmaz-
lık olmazsa hak sahibine cihet ruûsu ve

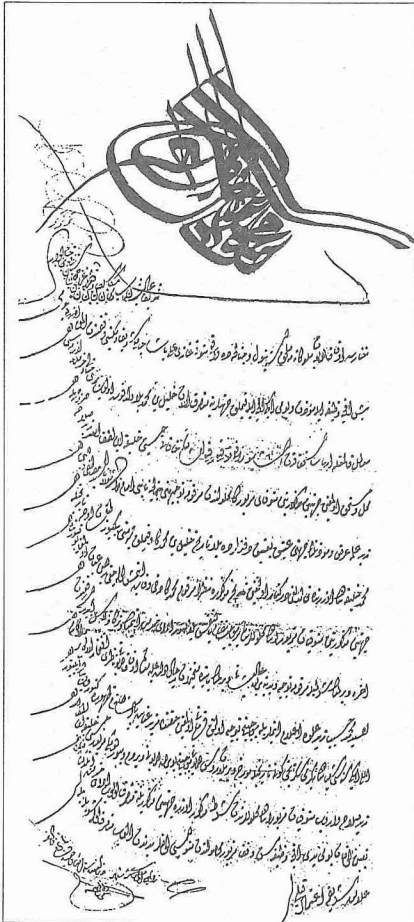
cihet beratı verilir. Karışıklık çıkması
halinde ise önceki kayıtlara bakılır, hat-
ta bazan cihetle ilgili kırk elli yıllık ka-
yıtlar tesbit edilir ve bunların divan ka-
lemlerinden özetleri çıkartılarak Osman-
lı bürokrasisi gereği aynı kâğıt üzerinde
muhtelif kalemler, tarihler ve imzalar
halinde yer alırdı.

Kazaskerlerin birçok yetkilerinin ted-
ricen şeyhülislâma geçtiği XVII. yüzyıl-
dan itibaren özellikle ilmî cihetlerin ve-
rilmesinde şeyhülislâmlar ön plana çık-
maya başladı. Nitekim bu dönemde ar-
zuhallerin üzerine önce şeyhülislâmın
genellikle, "Mücibince tevcih buyurulmak
mercûdur" şeklindeki işâret-i aliyye*-
sini koyduğu, bundan sonra işlemlerin
devam ettiği görülmektedir. Cihetlerin
tevcihinde padişahın mutlak ve nihai yet-
kisi vardı. Cihetlerle ilgili bilgiler ve çe-
şitli değişiklikler "cihât defterleri"ne iş-
lenirdi. XIX. yüzyıl sonlarına kadar siyâ-
kat, daha sonra rik'a türü yazı ile tutu-
lan bu defterler kaza, nahiye gibi yerleş-
im birimlerine göre cami, mektep, med-
rese isimleri zikredilerek düzenlenmiş-
ti. Ayrıca "cihât rûznâmçeleri, cihât hu-
lâsaları" adlarıyla defterlerin hazırlandı-
ğı da bilinmektedir.

Cihet tevcihlerinde temel kural baba-
dan oğula intikaldı. Cihât beratları hak
sahiplerine ya bu intikal dolayısıyla veya
çeşitli anlaşmazlıklar ve padişahın tah-
ta cûlûsu sebebiyle verilir veya yenilenir,
bu beratlardan kanunnâmelerde belirlen-
en ölçüde "berat harcı" alınır. Bu-
gün şehir ve köylerde bazı kimselerin ti-
zlikle sakladığı ve çok defa büyük bir
emlâkin temliknâmesi veya tapusu san-
dığı tuğralı orijinal beratlar, umumiyetle
1-2 akçelik cihet tayinini belirleyen
belgelerden başka birşey değildir.

Evlâtlık ve aile vakıflarında sadece bir-
kaç cihetin bulunmasına karşılık vezir-
lere ve bilhassa hânedan mensuplarına
ait vakıflarda çok sayıda cihetler yer alı-
yordu. Meselâ Fâtîh Sultan Mehmed Kül-
liyesi'nde cami, medreseler, dârüşşifâ,
imaret ve türbeler personeli; mimar ve
tamirciler, müteferrika ve zevâid-horan,
kâtip ve câbilerden oluşan yüzlerce ci-
het sahibinin "el-vezâif" adı altında al-
dıkları maaşlar vakfın gelirlerinin üçte
ikisinden fazlasını tutuyordu (Barkan, s.
311-325). Özellikle bu tip büyük vakıf-
ların cihetleri zamanla hiçbir iş yapmayan
kimselerin gelir kaynağını oluşturdu. "Ze-
vâid" adı altında harcamalardan artaka-
lan fazlanın da cihet olarak tahsisi, "ze-
vâid-horan" denilen ve sayıları giderek

Çatalca'da Ali Paşa Camii ve Mektebi'ne müezzinlik ve kay-
yimlik cihetinin verilmesi hakkında II. Mahmud'un 1252
(1837) tarihli beratı (BA, Cevdet-Maarif, nr. 3279)

artan bir zümrenin ortaya çıkmasına yol açtı. Bazan da nüfuzlu bir kişi, birçok vakfın zevâidini kendisine tahsis ettirerek bunu bir kazanç vasıtası haline getirebiliyordu. Bu uygulama daha sonra sadece vakıflarda değil aynı zamanda devlete ait çeşitli işletmelerin harcama kalemleri arasında da görülmeye başlandı. Böylece vakıfların ve işletmelerin gelirlerinin büyük kısmının personel harcamalarına sarfedilmesi, bu kurumların bozulma sebeplerinden birini oluşturdu. M. Nûri Paşa, bu usulün III. Murad döneminde yaygın hale gelmeye başladığını, padişah üzerinde büyük nüfuza sahip Şeyh Sûcâ'a ve diğer bazı kimselere sultan vakıflarından ve devlete ait diğer işletmelerden "duâgû vazifeleri" tahsis edildiğini, böylece birçok işe yaramaz kimsenin ortaya çıktığını yazar. Köprülü Mehmed Paşa'nın, vezîriâzamlığı sırasında idam ettirdiği Şeyh Sâlim adlı bir "mağribî"nin çeşitli vakıflar ve gümrük gelirlerinden kendisine beratla tahsis ettirdiği duacı cihetlerinden günde 1000 akçe gelir elde ettiği belirtilmektedir (*Netâyicü'l-vukûât*, II, 99).

Cihetler için zaman zaman bazı düzenlemeler yapıldıysa da bunlar bir sonuç vermedi. Tanzimat döneminde Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti içinde, cihetlerle ilgili bütün işlemleri yürütecek Cihât İdaresi adlı bir büro teşkil edildi. Burada müdür, taşra kısmı mümeyyizi, Dersaadet kısmı mümeyyizi, ayrıca birkaç mümeyyiz görev yapıyordu (*Salnâme* [1332], s. 386). Bu dönemde çıkarılan 2 Zilkade 1286 (3 Şubat 1870) tarihli Tevcih-i Cihât Nizamnâmesi ile bu konudaki uygulamaya belirlendi, merkezî bir kontrol kuruldu. Nizamnâmede, biri vakfiyede belirlenen şartlara göre idare edilen "meşrutiyet", diğeri devlet tarafından veya devletin kontrolü altında idare edilen "mazbut" ve "mülhak" vakıflara ait olmak üzere başlıca iki tür cihet tesbit edildi. Mazbut ve mülhak vakıflarda bir cihet boşalırsa cihet sahibinin ehil olan oğluna veya zaruret halinde dışarıdan birisine verilmesi, küçük veya ehil olmayan evlâda cihet verilmemesi, boşalan birkaç cihetin bir şahsın üzerinde toplanabileceği, ölen babadan kalan cihetlerin çocukların kabiliyet ve ihtisas du-

rumlarına göre taksim edilmesi, hizmet gereksiz (metrûk ve muattal) olan cihetlerin kimseye verilmemesi, müderrislik, hitâbet, imâmet gibi ilim gerektiren cihetlere birden fazla müracaat olursa imtihanla verilmesi, kayımlık, ferrâşlık gibi cihetler için ise bedenlen güçlü olanların seçilmesi öngörülmüyordu. Meşrutiyet üzere kullanılan cihetlerde ise vakfiyede belirlenen şartlara ve eski uygulamalara uyulmasının esas olması hususu benimsendi. Ayrıca cihetlerin ikiye, üçe, dörde bölünebileceği, gerekli halde cihetlerden el çektirilebileceği gibi hususlar on beş maddelik bu nizamnâmede belirtildi (*Düstûr*, Birinci tertib, II, 177-179). Daha sonra çıkarılan 12 Safer 1301 (13 Aralık 1883) tarihli otuz üç maddelik nizamnâmede ise İstanbul'da ve bütün Osmanlı ülkesindeki cami, mescid ve diğer hayır eserlerinde bulunan cihetlerin tevcihinde alınacak harçlar ve diğer hususlar bir esasa bağlanmıştır (*a.g.e.*, Birinci tertib, Zeyl/4, s. 124-131).

Cumhuriyet döneminin başlarında cihetlerin idaresi kısa bir süre Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti tarafından yürütülmüş, daha sonra Türkiye'deki bütün vakıfların Vakıflar Umum Müdürlüğü'ne bağlanması ile cihet sistemi kaldırılmıştır. Ancak "mülhak vakıf" durumunda olan az sayıdaki vakıflara özel bir statü tanınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), tür.yer.; *Cihât Defteri*, Süleymaniye Ktp., Yazma Başışlar, nr. 2051; Âlî Mustafa Efendi, *Mevâidü'n-nefâis fi kavâidi'l-mecâlis* (tıpkıbasım), İstanbul 1956, s. 99-100; Selânikî, *Târih* (İpsirli), II, 740; Mustafa Nuri Paşa, *Netâyicü'l-vukûât*, İstanbul 1327, II, 99; Ömer Hilmi Efendi, *Ahkâmü'l-evkâf*, İstanbul 1307, tür.yer.; *Düstûr*, Birinci tertib, İstanbul 1290, II, 177-179; Zeyl/4, s. 124-131; Tevkiî Abdurrahman Paşa, "Kânunnâme", *MTM*, II (1331), s. 515; *Salnâme* (1322), s. 386; Uzunçarşılı, *Merkez-Bahriye*, bk. İndeks; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mi'mârî Eserleri* IV, s. 3-4; Bilmen, *Kamus*², V, 57 vd.; Ahmet Tabakoğlu, *Gerileme Dönemine Giren Osmanlı Maliyesi*, İstanbul 1985, s. 269-272; Ahmet Akgündüz, *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, Ankara 1988, s. 263-268; Ömer Lütfi Barkan, "Bütçelerin Masraf Fasılları", *İFM*, XVII/1-4 (1956), s. 311-325; Abdülkadir Özcan, "Fâtih'in Teşkilât Kanunnâmesi ve Nizâm-ı Âlem için Kardeş Katli Meselesi", *TD*, sy. 33 (1982), s. 40.

MEHMET İPSİRLİ

CİLÂNİ, Abdülkadir

(bk. ABDÜLKADİR-i GEYLÂNİ).

Mardin'de bir müderrislik cihetinin verilmesine dair vakıf mütevellisinin 1246 (1831) tarihli arzı (BA, Cevdet-Maarif, nr. 3228)